

HET BEGRIP 'GOD'

7 juli 1967

Goedenavond, vrienden.

Allereerst herinner ik u er nogmaals aan dat wij sprekers van deze groep niet alwetend of onfeilbaar zijn. Daarom hopen wij dat u zelfstandig na zult denken over alles wat wordt besproken. Indien u echter tot een conclusie komt, zo hoop ik dat u ook metterdaad u zult richten naar het erkende. Ons onderwerp voor heden is:

HET BEGRIP 'GOD'

Het begrip 'God' verbergt een wel zeer vérstrekkende vaagheid. Het is dan ook moeilijk, de betekenis van dit woord op aarde na te gaan, en hoe de mens zelf tot het stellen van een dergelijk vaag begrip en zelfs de vorming van het woord 'God' kwam. Opvallend is, dat wij, vooral daar, waar de Semitische stammen hun invloed hebben doen gelden en in de zogenaamde Vroeg-Noordelijke volkeren de stamklank "o" heel vaak aantreffen, wanneer het om een god of godennaam gaat. Komen wij bij volkeren, die kennelijk andere en oudere cultuurinvloeden hebben ondergaan, dan blijken ook de a- en de o-klank, evenals de oe, vaak voor te komen bij de aanduiding van bovennatuurlijke krachten, terwijl de i-klank minder en meestal in meer negatieve zin pleegt voor te komen.

Indien wij zeer ver terug gaan tot het begin der mensheid, zo treffen wij een tijd aan, waarin de woorden nog niet zo veelvuldig kenbaar waren en werden gebruikt als in deze nu toch vaak wel zeer woordrijke dagen. Het is zeer waarschijnlijk, dat de 'menselijke' talen zich allereerst beperkten tot een reeks van waarschuwings- en roepgeluiden, waarbij zich stemmingsgeluiden voegden. Hieruit ontstonden klankcombinaties, die van groep tot groep iets verschilden, maar die men toch reeds kan beschouwen als primitieve woorden, zij het dat de betekenis van die woorden wel zeer vaag en veelomvattend was. Wij kennen ook nu nog in verschillende talen de mogelijkheid, een en hetzelfde woord op 10, ja, misschien 20 verschillende wijzen te duiden, naargelang het woord wordt ingepast in een scala van begrippen en omstandigheden. Het is opvallend, dat in deze vroege talen klanken als o, oo, oe en au voorkomen als klank, waarin het begrip 'onbegrepen' verborgen is. Het sterk en nadrukkelijk gebruiken van dergelijke klanken drukt steeds weer verbazing of overmeesterd worden uit.

Daar, waar de mens geconfronteerd wordt met natuurverschijnselen als donder, bliksem, vuur, grote wateren, onverwacht pijn ervaart, of een even onverwacht meevallertje krijgt, blijken zijn mededelende klanken geladen te zijn met de zelfde klankachtergrond als het woord 'God'. Het is dan ook aannemelijk dat een woord als 'God' allereerst een omschrijving is geweest van het onbekende, het onverwachte. Op de duur is hierin een scheiding tussen o- en au-klank tot stand gekomen. Typerend daarbij is wel, dat de a- en o-klanken dan, met een zelfde bijvoeging van andere klanken, als een soort tegenstellingen tegenover elkander worden gesteld. Je zou kunnen zeggen, dat voor de primitieve mens nu de godheid uiteen gaat vallen in een betrekkelijk willekeurig scheppende godheid, die door a-klanken wordt aangeduid, en een de mens beheersende en richtlijnen gevende functie, die vooral met ö- en ô-klanken wordt aangeduid.

Het heeft weinig zin een taalkundige studie te gaan maken van de taalkundige ontwikkeling en klankontwikkeling bij verschillende etnische groepen en in verschillende landen, ofschoon u zelf in de u nu bekende talen zeker vele voorbeelden kunt vinden, waarin de mens voor beheerste en vaak voor hem gunstige werkingen van het onbekende een oo of ô-klank gebruikt. Denk hierbij maar eens aan in wezen voor de mens zeer positieve begrippen als verbonden aan de namen Osiris en Prometheus. Daar, waar de waarde voor de mens wat meer dubieus is, krijgen wij te maken met een tweeslachtigheid van klanken als bijvoorbeeld in de naam Apollo. Op grond van dit alles zouden wij kunnen stellen, dat het begrip god voor de mens een omschrijving is van het onbekende, terwijl elke definitie van dit onbekende slechts een specificatie inhoudt van een der vele in het begrip verborgen onbegrepen waarden.

De mens staat in het leven altijd weer tegenover een 'overmacht'. Maar hoe deze dan te verklaren? Er is een zinrijke verklaring van deze macht en haar wezen niet denkbaar. Maar aan de andere kant is het erkennen van een macht, die geen verder wezen en geen voor de mens kenbare inhoudt bezit, eveneens ondenkbaar. Nu kan een dier vele dingen die de mens doet, niet verklaren, omdat zij vanuit een dierlijk standpunt geheel nutteloos zijn en zonder zin. Waarom zou een mens bijvoorbeeld met vork en mes eten, zal een dier redeneren. Je kunt het veel beter met poot en tand doen. Maar het dier aanvaardt deze en vele andere onbegrijpelijke eigenaardigheden van de mens omdat het de mens in een godengedaante pleegt te projecteren. Juist het onbegrepen in het gedrag van de mens en de niet geheel begrepen middelen, waarmee hij zijn wil oplegt, zal in de ogen van het dier de mens tot een ander dan normaal wezen maken, tot iets wat hoger staat, gevaarlijker, machtiger is dan het dier. Zou de mens zelf niet, ten aanzien van het bovennatuurlijke en de vele door hem niet te begrijpen krachten, een soortgelijke instinctieve beredenering hebben gevolgd? Er is een verschil tussen de mens en het andere. Een verschil, dat hij wel ondergaat, maar niet geheel kan definiëren, een verschil, dat hij wel waarneemt, maar waarvan hij de zin niet begrijpt. Het is juist dit punt wat hem voert tot verering.

Dat deze stelling redelijk is, zal een ieder duidelijk zijn. Wij treffen immers door de hele geschiedenis een verering, ja, een vergoddelijking, willoze aanbidding en overgave aan mensen en dingen die men kritiekloos aanvaardt, omdat men ze niet meer meester kan worden. De verering voor Napoleon bijvoorbeeld is zeker niet in de eerste plaats een verering, die voortkomt uit de erkenning van de grootheid, die in de man steekt. De legende van Napoleon wordt eerst geboren, wanneer deze man in de ogen van velen tot een soort natuurkracht wordt, iets, iemand, waartegen men zich niet kan verweren. Eerst door deze onbegrijpelijke stuwkracht, zijn grote macht, wordt hij tot de afgod van zijn soldaten en vele burgers. Met dit alles heb ik getracht duidelijk te maken, dat wij het begrip god en goddelijk bij de mens dus wel allereerst terug zullen moeten zoeken in de beleving van het onbegrepen en zelfs het ondergaan van het niet erkende.

Maar wanneer de mens rijper wordt, meer doordringt in het wezen van eigen wereld en meester wordt over een deel van de elementen en de vele materialen, waaruit die wereld bestaat, breidt het terrein van onderzoek zich uit met een beschouwen van het eigen Ik. Ook in het ego bestaan zeer vele factoren, die men niet kent en voor bet bestaan waarvan men in wezen geen redenen weet te geven. Deze vaagheid, deze onbestemdheid kan men niet als deel van het eigen Ik aanvaarden. Wij krijgen wederom te maken met termen, die verwant zijn met de godheid. In talen, waarin de verschuiving van het besef minder in de richting van de wet dan wel in de richting van het verschijnsel per sé gaat, blijkt nu de a als associatieve klank waarde te krijgen. Voorbeelden daarvan ziet men nog in deze dagen, waar vele mensen immers er de voorkeur aan geven 'levenskracht' uit te spreken als bijvoorbeeld 'prana'.

Het is goed ons te realiseren, dat de verschillen die wij, vooral in Europa hier zien ten aanzien van de godsopvatting, niet kunnen worden gezien als algemene waarden in de mensheid. Zij zijn voortgekomen uit een zeer speciale opvatting over de godheid en vormen daarnaast de weerspiegeling van verklarend gevonden interpretaties van het wezen van de mens zelf en de aan dit wezen eveneens - gevoelens rationaliserende - toegekende bijzondere betekenis. Vóór het ontstaan van het ééngodendom, dat, zoals wij wel met elkander eens zullen zijn, uiteindelijk via het Jodendom Europa heeft bereikt, werd de wereld van het menselijke denken vooral beheerst door een personificatie van natuurkrachten. Denk hierbij eens aan Pan. Pan is de natuur, maar de reactie op 'pan' is 'panisch'. Wat wil zeggen: onbeheerst. De mens staat, ondanks de vele goden, alleen in het grote hem dominerende geweld van onbegrepen krachten der natuur. In de latere magie kennen wij dan ook de zogenaamde inwijdingen van de linker- en de rechterweg, waarbij een van de grootste incantaties van de zogenaamde linkerweg een oproepen van de grote Pan betekent. Wederom een beroep dus op het principe van het ongeordende, de natuur, de levenskracht zelf.

Dat deze opvatting - en bestreving - met zijn in wezen anarchistische achtergronden - sterk wordt bestreden, zal u duidelijk zijn. Pan, die eens alle mensen zou kunnen ontmoeten in de natuur, die ook op alle mensen zou willen reageren in de natuur, wordt al snel tot de supermacht van het kwaad, zodat men in de linkerweg al snel stelt, dat alleen een van de hoogste ingewijden,

een bekwaam 'ipsissimus', de grote Pan zou kunnen oproepen. Indien hij er echter in slaagt, zo stellen dezelfde geschriften zal de mens meester kunnen worden over de elementen, de krachten der natuur en kan hij het onmogelijke waarmaken. Wat eigenaardig is. Want hier treffen wij dus in Europa onder de meer negatieve aanduiding van de "a": de wetteloosheid, de demonie, een reeks van begrippen en omschrijvingen aan, die wij elders, in Egypte, onder de meer positieve en als het ware wetmatige o-klank aantreffen als de geheimen van Toth.

Vanwaar dit onderscheid, deze verschillende waardering? In Egypte was een god uiteindelijk ergens een vaagheid. De god is in de eerste tijd niet iets, waaraan je, zonder meer en werkelijk, gebonden bent; de god is geen kracht, waarmee je handel kunt drijven en een werkelijk en blijvend verbond als mensheid kunt sluiten. Banden tussen de god en een mens kunnen alleen op persoonlijk vlak en dan nog tijdelijk. De bereiking, het contact met de godheid, is in Egypte wat dat betreft nog in vele latere inwijdingen, een zuiver persoonlijke. Men gaat zelf in tot de goden, kan doordringen tot in de Hades en zo men wenst, opklimmen tot zelfs in de wereld van de oppergod, indien men maar over de nodige moed, volharding en kennis beschikt. De mens zelf is hierbij gelijktijdig dienaar en meester. Hierdoor kan hij de godheid aanvaarden als een kracht en een stelsel van alleen voor hem geldende wetten, waarbinnen hij kan optreden en waaraan hij krachten voor zich kan ontleden.

Vergelijk dit nu met ontwikkelingen zoals wij bijvoorbeeld in het Jodendom zien: hier is God oorspronkelijk eveneens een natuurkracht. Wij treffen dan als eerste vorm van Jahweh of Jehova een vuurverering aan. Dit komt zelfs in de bijbel tot uiting. Horen wij de naam Adonai, zo blijkt ook deze god in de eerste plaats een natuurkracht te zijn. Traditioneel wordt nog veel later ook deze god voorgesteld als stormwind of vuur. Kennelijk is er hier sprake van een personificatie van de elementen, die worden aanbeden. In de dagen dat men in Egypte echter grijpt naar een associatie tussen de wetmatigheid en de vrijheid van de mens, doet een samentrekken van de krachten, die volgens de vele verschillende rituelen de mens zouden beheersen - Aton - voegt men in de naam de beide oorspronkelijke en in betekenis nu tegengestelde klanken samen, de a en de ö, die beiden in de uitdrukking van het onbekende en onbeheersbare nog steeds van belang zijn.

De joden, en vooral hun leiders, leren in Egypte deze visie kennen. Wanneer zij, onder Mozes, de woestijn in trekken, wordt voor hen de god iets, waarmee men niet alleen persoonlijk te maken heeft, maar vooral als groep. God wordt namelijk in plaats van een persoonlijk contact met het onbekende, een relatie van de groep met een weliswaar onbekende, maar in regels en verschijnselen, een kenbare god. De god is nu niet meer in de eerste plaats een persoonlijke waarde en belevenis. Hij is de beschermer en helper van de groep, het is niet meer de eigen relatie met de godheid, die bepalend is voor de werking van de godheid voor het ik, in de eerste plaats is nu het behoren tot de groep van belang. Vanuit dit standpunt kan men begrijpen, hoe het joodse volk bij zijn in bezitneming van het heilige land tot een soort genocide komt: men roeit namelijk de heidenen uit en verdrijft ze. Dit is volkomen rechtvaardig en begrijpelijk volgens de leer van die dagen: alleen zij, die behoren tot de groep, degenen, die de bescherming genieten van dé god, hebben recht op het beloofde land.

Hoe begrijpelijk ook, vanuit het standpunt van het volk, vanuit het standpunt van de leiders daarvan, ook een dergelijke vorm, een vorm van godserkennen is, moeten wij ons toch realiseren, dat hiermede het wezen van het begrip god een grote verandering ondergaat. God is nu niet meer in de eerste plaats een ervaring van het onbekende. De god wordt nu allereerst tot een instantie waarop je je beroep, een instantie, waarmee je worstelen kunt, waarmee je handel kunt drijven - zij het op een bescheiden en eerbiedige wijze. God is niet meer in de eerste plaats een kracht, maar een wet en een wetgever, waarmee men handelen kan, wanneer het wenselijk of noodzakelijk zou lijken.

Dit is de basis van het Jodendom, dat Europa overspoelt. Nu geef ik graag toe, dat het aanvaardbaar is, wanneer wij denken aan een God als bron van alle dingen. Maar deze God toont zich in zoveel verschillende gedaanten en gestalten, dat een mens steeds weer zal moeten grijpen naar een verdeling van de functie, die dan een eigen naam en goddelijke vorm plegen te verwerven. Ook het ééngodendom kan zich niet aan de veelheid der raadselen onttrekken. Een voorbeeld van de mogelijke oplossingen vinden wij in de joodse filosofie, waarin de

levensboom de voornaamste eigenschappen van de onbekende godheid onderbrengt in drie meer kenbare uitingen, die op hun heurt weerspiegeld worden door een drietal gelijkwaardige uitingen van de 'onderwereld', terwijl daartussen de verschillende uitingen van de godheid zich uitbreiden als persoonlijkheden en wegen, die de mens innerlijk zal moeten verwerken, voor hij zijn eigen bestaan en de godheid ook maar bij benadering zal kunnen begrijpen.

Zoeken wij daarnaast naar een meer christelijke manifestatie van de noodzaak de godheid als veelvuldig te zien, zo valt het op, dat de drie-eenheid onmiddellijk zijn intrede doet en wel niet in Jezus' woorden, maar in de interpretatie van alle gebeuren door de apostelen. Indien wij bijvoorbeeld geconfronteerd worden met de H. Geest, zo is het mijns inzien vraagwaardig, of dit als een realiteit kan worden beschouwd. Zeker, God kan steeds en overal ingrijpen, maar zal er nu sprake zijn van een aparte persoonlijkheid uit de godheid, die op aarde neerdaalt, om "mensen" te bezielen. Is het een geheel afzonderlijke werking, een afzonderlijke uiting van kracht, die hier naar voren komt, of is het de ééne God, die zich openbaart? Degenen, die leerstelligheid en leergezag nastreven, wenden zich steeds weer tot de Heilige Geest als een afzonderlijke eenheid, een afzonderlijke kracht en soort achtergrond voor hun persoonlijke godsopvattingen en wetten. Het is typerend, dat de 'Vader' meestal wordt aangeroepen voor een zegening. Zover wil men kennelijk nog wel gaan terwijl men de zoon - alwéér een afzonderlijk deel van de ene God - wil prediken, maar alle gezag ontleent aan de Heilige Geest. Men gaat zelfs zover, dat men afvalligheid, twijfel aan dogmata e.d. , als een bijzondere zonde tegen de Heilige Geest pleegt te beschouwen. Soms gaat men nog verder en ziet men elke twijfel aan de juistheid van het geestelijk gezag, zijn regels, wetten en leerstelligheden zonder meer als een grote zonde tegen de Heilige Geest. God is kennelijk voor dergelijke mensen eerder een soort superinstantie geworden. De god is niet meer de kracht, de natuur, of desnoods de wet, waaruit de mens moet leven, maar de bevestiging van menselijk gezag op aarde. Hij is eenvoudig een gezag geworden, dat zijn reden van bestaan kennelijk vindt in het delegeren van die macht aan anderen, mensen, en het is juist deze vorm van goderkenning, die mij, helaas, op aarde steeds meer wordt voorgehouden.

Maar kan er een god zijn, die wetten geeft, zonder dat hij gelijktijdig de middelen verschaft die wetten te handhaven? Wanneer wij hetgeen de verschillende geloofsvormen poneren, mogen aanvaarden, verkondigt die god zijn wetten, geeft die aan een enkeling, die ze dan verkondigt en laat het aan de mensen zelf maar over om te enigerlei tijd van die wetten kennis te nemen. Ofschoon hij wel elke overtreding van die wetten onmiddellijk zal bestraffen. Men hoeft kennelijk niet eens te beseffen, dat er dergelijke wetten vanuit die God zijn gegeven, dat die wetten bestaan, maar men is er wel aan gebonden. Diezelfde godheid openbaart, indien wij de religies mogen geloven, zijn waarheden niet voor iedereen, maar alleen aan uitverkoren groepjes en gaat daarbij zelfs zover, dat hij het getal van de uitverkorenen vaststelt, zodat alleen de volgelingen van een bepaalde leer er zeker van kunnen zijn, dat zij eens de hemelen zullen mogen betreden. Alle anderen zouden verbannen worden naar de hel, om daar eeuwig te lijden. Dit heeft niets meer te maken met een erkenning van kracht, macht, of wezen, dit is eenvoudig de menselijke zelfzucht en onrechtvaardigheid projecteren in een god. God is tot een soort vluchtgestalte geworden, een gestalte, waardoor men aan eigen gevoelens van minderwaardigheid en onvolledigheid ontsnappen kan.

In het begin was een god een verklaring van het onbegrijpelijke. De god was in wezen de omschrijving van de verwondering van de mens in de schepping, waarin vele krachten voorkwamen, die hij niet kende, die hij niet in hun ware gedaante kon beseffen of verwerken. God was het wonder. Tegenwoordig is God de gestalte, waarin men tracht te vluchten, wanneer men geen uitweg meer weet. Werp al uwe zorgen op God, zo wordt ons toe geroepen. Maar kunnen wij dit werkelijk? Kunnen wij onze zorgen op God werpen? Wij kunnen alleen aanvaarden, dat in het onbekende een voor ons persoonlijk kenbare waarde schuilt, die ons de kracht kan geven onze lasten te dragen. Maar wij kunnen toch niet aannemen, dat wij eenvoudig al onze zonden, zorgen enzovoort enzovoort weg kunnen geven. Wij zijn zogezegd gerechtvaardigd door God en zijn wetten. Dat is heel gemakkelijk te zeggen. Want wij doen als mens vele dingen, waarmede wij geen raad weten binnen het kader van een zuiver menselijke ethiek. Maar wanneer wij dan zelf geen raad meer weten over hetgeen wij doen, dan is het een eenvoudige wijze, om toch onze zin door te drijven: wij zeggen eenvoudig, dat dit de wil van

god is en ontdoen onszelf zo van alle aansprakelijkheid."Dieu le veut" als kreet voor een kruistocht. Of een "Allah is met ons" als leus voor een heilige oorlog.

Op deze wijze maakt men het begrip God tot een werktuig in de handen der mensen. Daarmede kan er geen werkelijke godheid meer achter schuilen. Zodra je het begrip God gaat beschouwen als iets, wat je kunt gebruiken voor je eigen doeleinden - en dit gebeurt maar al te vaak - kan hierachter geen werkelijke hogere kracht meer worden beleefd. Wanneer men zich op God beroept om een politieke overwinning mogelijk te maken - wat is gebeurd - dan zal men toe moeten geven, dat God dus ook een politiek machtsmiddel is. En daarmede verliest het begrip god de majestueuze oneindigheid, de onbegrepen werkelijkheid, waarheen men moet streven.

Wanneer je de basis van het begrip god zoekt terug te vinden, zo is er in de vaak gebruikte woorden God, God, Gott, weinig meer te vinden van de eerste, eerlijke en reële verwondering van de mens, die voor het eerst hét wonder moest ondergaan. Er is dan - in het woord god - weinig meer terug te vinden van de eerste zoeker, die zijn verwondering wist om te zetten in de erkenning van een Al, en begrippen als Brahma en Brahman zag als het geuite en niet geuite leven van het geheel van alle bestaan. Let wel: ik stel hier Brahma als begrip niet boven het begrip god. Maar de wijsheid en openheid van dergelijke begrippen maakt het ons eenvoudiger daarin onze eigen banden met god, met het oneindige, te vinden.

U leeft in deze wereld en zult u ongetwijfeld wel eens afvragen, wat de zin en bedoeling is van de wervelstormen van de laatste tijd, van de vele ongevallen enzovoort enzovoort. Men kan dan zeggen: "dit is Gods wil en Gods wil is raadselachtig". Maar dat is een te gemakkelijke uitleg, een uitvlucht. Wij kunnen zelfs nog verder gaan en zeggen, dat God zo de zonden der mensen heeft willen bestraffen. De laatste uitleg geeft aantallen, die niet getroffen werden, immers de voldoening, niet zo zondig te zijn, verdienen te hebben enzovoort. Neen. Wanneer wij eerlijk zijn, zo moeten wij zeggen, dat dergelijke dingen voortkomen uit de natuur en haar wetten. Zoals wij beseffen, dat een vliegtuigongeluk in de eerste plaats te wijten kan zijn aan een menselijk falen - ofschoon natuurverschijnselen bij dit falen een rol kunnen spelen. Een wervelstorm, die in drie landen, dorpen, of steden kan aantasten, is een natuurverschijnsel. Hij hoort bij de 'a' van de natuurlijke orde thuis, niet bij de ô-klank van een alles regulerende godheid.

Indien men het begrip god op reële wijze wil benaderen en niet slechts gebruikt als een vluchtweg om aan een werkelijkheid te ontsnappen, die men meent niet aan te kunnen, dan zullen wij moeten zeggen: In de eerste plaats ligt in het begrip God de onbekende kracht. Rond ons zijn vele dingen, die wij kunnen verklaren, maar nog meer dingen, die wij menselijk niet kunnen verklaren. Al wat wij niet kunnen verklaren, valt voor ons ergens onder het begrip 'God'. Ons streven naar God mag dan ook volgens mij niet zonder meer een algehele onderwerping van ons wezen inhouden. Het dient eerder een streven naar begrip en erkenning te zijn. Wij moeten niet aanvaarden, omdat God is, maar eenvoudig de raadselen Gods ontsluiëren, waar wij maar kunnen, opdat wij de waarheid van die God kunnen aanschouwen. Waarmede wij heel wat dichterbij staan bij het begrip Brahma met al zijn consequenties dan bij het westerse begrip van God.

En nu vragen velen zich af, waarom ik dit onderwerp heb aangesneden. Want zoals bij alle gebeuren de mens naar een reden zoekt, die hij kan begrijpen, zo stelt men ook hier de vraag: wat is hiervan de reden?

Wanneer u gelooft in een systeem, een wetmatigheid, een mogelijkheid tot persoonlijke ontwikkeling, zal mijn betoog inderdaad een, voor u al dan niet vatbare, reden moeten hebben. Wanneer u echter gelooft in de geest als een even weldoende en helpende kracht als in de god, waarvan men zo vaak op dergelijke wijze spreekt, dan is er geen reden nodig.

Stel nu het volgende: De geest (het wezen geest) erkent, wat op de wereld geschiedt. De geest erkent daarnaast, wat in haar eigen wereld geschiedt en ziet daarbij de samenhangen. Zij dringt vaak verder door, in wat men de geheimen Gods pleegt te noemen, dan voor mensen mogelijk is. Zij moeten dan tot de conclusie komen, dat de goedwillende mens ofwel te weinig aandacht

heeft voor de godheid dan wel het begrip god beschouwt als een volledig vaste waarde, iets waardoor je wordt beheerst en waaraan je verder dus niets kunt veranderen.

Daarom wil ik in deze dagen, die toch altijd nog veel rumoeriger zijn, dan menigeen had verwacht, stellen: God is, wanneer wij Hem willen herleiden tot zijn werkelijke betekenis en waarde, niet alleen maar de wet. Hij is het totale leven. Het is geen kwestie van een aan ons gelaten keuze tussen Osmuzd en Azmuzd. Er is geen keuze mogelijk tussen Yin en Yang. Er is geen keuze zelfs tussen god en demon mogelijk. Want deze dingen gezamenlijk, deze waarden allen te samen, zijn het leven: onze tocht naar God is in de eerste plaats wel begrip voor de vrijheid, die wij bezitten, voor de kracht, waaruit wij kunnen putten. Het gaat om ons begrip van een eigen aansprakelijkheid, die niet ophoudt te bestaan, wanneer wij ons best maar hebben gedaan, een aansprakelijkheid, die altijd bestaat en steeds verder gaat.

Wanneer men tot God bidt, zo is het opvallend, dat het gebed aanmerkelijk verschilt en wel in overeenstemming met de wijze, waarop de mens zijn God heeft leren kennen. Zeer vele mensen vragen alleen maar dingen aan God, anderen danken God voornamelijk, of onderwerpen zich met woord en daad aan hun God. Maar de wijze overweegt God. Hij tracht God te beseffen. Wie heeft er op aarde nu nog tijd voor zo iets. Wie heeft er nog tijd, om zich met God bezig te houden, terwijl de vraag steeds dringender wordt, wat China in de nabije toekomst zal gaan doen, nu het meer en meer het gevoel moet krijgen, dat het niet méér op steun van de andere communistische landen hoeft te rekenen. Dat is interessanter. Zoals ook de vraag, wat de economische ontwikkeling zal gaan doen. Maar deze dingen, mijne vrienden, zijn in wezen slechts verschijnselen van het onbekende. Wij weten, dat die dingen voorkomen, wij weten zelfs, dat er bepaalde grondslagen bestaan, waardoor men dergelijke vragen met zekerheid zou moeten kunnen beantwoorden. Maar die grondslagen kent men maar zeer ten dele of zelfs niet. Juist daarom lijkt het mij logischer en nuttiger, wanneer de mens zich meer met het onbekende bezig zou houden en zou trachten daarbij zowel de grondslagen van alle bestaan als de persoonlijke waarden van eigen leven te erkennen.

De tocht naar God is een tocht naar een geheel eigen werkzaamheid. De erkenning in het begrip God is niet slechts het beseffen gedomineerd te worden door de een of andere kracht. Het is eerder een begrip voor eigen werkzaam zijn binnen een totaal van mogelijkheden, een kiezen van eigen weg, het erkennen van eigen waarden, middelen en mogelijkheden. Vandaaruit kan men komen - en dit lijkt mij wel het belangrijkste - tot een meer reële erkenning van het onbekende, al is het maar door beseff van de grenzen daarvan, zodat men beseft: hier begint 'God', en hier begint mijn eigen, kenbare en beheersbare wereld.

Daarnaast is de vraag van het hoogste belang: hoe kan ik komen tot een beheersing van de vele verschijnselen in mijn wereld, die ik wel zie, maar waarvan het wezen mij nog niet voldoende kenbaar is geworden?

In de oudheid heeft de mens getracht het onbekende te beheersen via vele middelen. Wanneer wij de eerste tekeningen in de grotten zien, zo valt ons op, dat men daarbij dieren heeft geschetst en wel terwijl zij door de mens overwonnen worden. Bezien wij vroege gravuren in goud, zoals bijvoorbeeld de Inca's ons nalieten, dan valt op, dat daarop vaak jachtdansen worden uitgebeeld, waarbij de mens zich als een dier vermomde en het gedrag van dit dier nabootste - zo een wijze van benadering oefenende, die ook tijdens de jacht in vele gevallen van nut geweest zal zijn. De mens tracht in de huid te kruipen van hetgeen hij wil beheersen. Waarom zou hij dit dan niet doen ten aanzien van de vele onbekende dingen, die ook nu nog voor hem bestaan? Het is in feite niet zo verwonderlijk dat men in de oudheid meende, de macht en kennis van voorouders langs magische weg over te kunnen nemen. Met dit doel heeft men overal voorouderbeelden opgericht. En denk nu niet, dat dergelijke beelden alleen maar op het Paaseiland te vinden zijn. Wat sterk daarop gelijkende beelden vinden wij zelfs vlakbij in Ierland. Men ging uit van het uitbeelden, waardoor men als het ware door kon dringen in het wezen en zo één worden met het beeld en alles, waarvoor het stond. Een groot deel van de oude toverspreuken, maar ook van de oudere inwijdingsleren, een groot deel van de rituelen van de oude tijd zijn kennelijk bedoeld om een eenwording van de mens met het onbekende, met de godheid eventueel, mogelijk te maken.

Maar als dit in de oudheid het geval was, moeten wij dan maar zo aannemen, dat iets dergelijks in deze dagen niet meer kan? Moeten wij dan aannemen, dat het begrip God eenvoudig een onveranderlijke en onbenaderbare waarde moet zijn? Of mogen wij aannemen, dat wij in de schepping kunnen groeien tot een eenheid met die god, wanneer wij bereid zijn ons ook zonder verstandelijke uitleg en rechtvaardiging te vereenzelvigen met het onbegrepen? Om dan, desnoods via occulte en magische middelen te streven naar de erkenning van het wezen en zo ook de beheersing ervan. Begrijp mij goed: ik pleit er niet voor, dat de mens zou moeten trachten Gods macht van Hem te stelen. Dat is onmogelijk en een dergelijk streven heeft geheel geen zin. Maar ik pleit er wel voor, dat de mens gaat trachten in zich te erkennen, waar in het Ik de eigen vermogens ophouden en waar de goddelijke almacht, het beheerst worden door de eeuwige wet, die men nu overal predikt, in feite begint.

Ontdek, waar voor jou God begint. Dan pas kan het woord 'god' voor jou een meer reëel begrip inhouden. Neem niet aan, dat het begrip god altijd en eeuwig dezelfde waarden moet dekken. Besef, dat, naarmate je zelf evolueert, ook je besef van de god zal evolueren. En voor alles, vergeet nooit, dat voor de mens het begrip god is voortgekomen uit de confrontatie met het onbekende. God is niet het gekende, de zekerheid, maar het raadsel. Op het ogenblik, dat wij het raadsel, dat wij god noemen, volledig ontsluit hebben, is er weer iets anders dan het huidige begrip God. Iets anders. Wij weten niet, wat het zal zijn, maar wel is zeker, dat het dan een concreet en reëel iets zal zijn, dat niet meer schuil gaat achter de vaagheid van het raadsel.

Wij moeten ons door onze verwondering niet machteloos laten maken. Wij moeten ons door het onverwachte van natuurgebeuren en ingrijpen niet laten overbluffen. Wij, mens en geest, hebben het vermogen tot besef. Wij hebben het vermogen tot innerlijke erkenning. Wij hebben het vermogen door te dringen tot achter de raadselen van onze werkelijkheid. En zeg mij nu niet, dat dit alleen maar een theorie is. Degene, die zich de moeite getroost om bijvoorbeeld na te gaan, welke stellingen - uitgedrukt in een eigen taal - de oude alchemisten kenden, zal ontdekken, dat ook zij in feite reeds toe waren aan de kennis van het atoom, ofschoon zij het bestaan daarvan niet konden bewijzen. Wie ziet, hoe deze denkers bezig zijn in hun systemen, om een geleide celdeling mogelijk te maken en beseft, hoe zij streven naar het erkennen der werkelijke waarden in het verschijnsel leven in hun zoeken naar homunculi, leest in hun oude en verouderde recepten, dat zij reeds waarheden kenden, die eerst op het ogenblik, nu worden erkend bij de proeven met levende cellen in de modernste laboratoria.

Wie zich de moeite getroost terug te gaan naar de geschriften van de oudere filosofen van China, ontdekt in hun beschouwingen vele dingen, die de wetenschap van heden eerst aarzelend begint te, aanvaarden. Het is de mens niet onmogelijk om, zelfs met zeer geringe middelen, door te dringen in de raadselwereld, het is de mens niet onmogelijk om veel van de geheimen, de samenhangen met het wezen van God, te ontsluiten, maar dan moet hij de moed hebben te erkennen, dat God geen orthodox aandoende persoonlijkheid is, maar een uitdaging in de vorm van een steeds weer anders verschijnend raadsel. Wanneer wij teruggaan tot in de oudheid, zo zien wij, dat de mens van die dagen deze moed bezit. Wij zien, dat hij daardoor, naast zijn materiële ontwikkelingen, ook een voortdurende geestelijke ontwikkeling doormaakt. Dat deze evolutie van de geest, in het verleden vooral voor kleiner delen van volk en mensheid schijnt te gelden, mag ons baarbij niet afschrikken. De meeste mensen hadden in het verleden veel minder mogelijkheden kennis te verwerven dan tegenwoordig. Maar overal zien wij een soort elite ontstaan, die zich begeeft in iets, wat men misschien nog het beste filosofie zou kunnen noemen en zich beweegt in de richting van de godheid. De mens onderzoekt het schijnbaar onaantastbare, speculeert daarover en keert dan steeds weer terug tot het experiment in eigen wereld en met eigen middelen. Uit het experiment komt dan ook steeds weer de onthulling, de ontdekking. Veel van hetgeen in deze dagen trots de bereiking van de 20e eeuw wordt genoemd, is in feite reeds in de verre oudheid beseft en ontdekt, maar toen was het magie, bleef het verborgen, omdat de gewone mensen niet in staat waren dergelijke dingen anders te zien dan als een directe manifestatie van een god.

Moeten wij ons dan eenvoudig laten vastketenen door de denkwijzen, die God apart stellen van het menselijke bereiken? Moeten wij met de godloochenaars misschien uitroepen dat er geen god is, maar alleen de mens? Of moeten wij met de vromen uitroepen, dat alles zoals het is, de wil gods is, zodat wij het recht niet hebben, in andere richtingen te zoeken en andere dan de

ons door God gegeven wegen en middelen te gebruiken? Zou een van dezen gelijk kunnen hebben? Ik meen, dat wij gelijk hebben, wanneer wij bereid zijn te stellen: elk raadsel, bovennatuurlijk of natuurlijk, is voor ons een deel van God, tot wij het ontraadseld hebben. Het begrip God dient geen vluchthaven te vormen, een wet te zijn om de wereld daaraan te onderwerpen, of desnoods alleen maar de uitdrukking te zijn, waarachter wij ons onvermogen om de zin en lijn in de schijnbare chaos van de natuur verbergen.

Het begrip God is een uitdaging voor de mens. Het is als het ware een roep om een weg te volgen naar een steeds groter en zuiverder erkennen van eigen wezen, maar ook van eigen wereld. Voor mij is het begrip God op uw wereld iets, wat wordt misverstaan, iets, wat wordt gebruikt om te niet te doen, wat vaak in de geest van mensen opbloeit. Een demper op alle werkelijke ontwikkeling in plaats van de stimulans, die ligt in de roep van het onbekende. Ik ben er van overtuigd, dat 'God' ons roept. Ik ben ervan overtuigd, dat er iets bestaat, dat wij de wil van god kunnen noemen en wel in ons eigen leven. Maar ik ben er eveneens van overtuigd, dat dit geen beheersing van de persoonlijkheid betekent, dat het geen vastlegging is van onze verplichtingen en noodzaken in ons milieu. Ik ben er van overtuigd, dat God, de werkelijke God, die ook in onszelf kenbaar is - of wij hem aanvaarden, voor hem vluchten of hem trachten te gebruiken als een soort beschermer - in wezen de stem is, die ons roept tot verdere erkenningen en ontdekkingen.

De ontdekking van de waarheid vooral. Waarmede ik terug kan keren tot hetgeen ik in het begin reeds heb gezegd. Er zijn op aarde in hoofdzaak twee vormen van godsbegrip. Zij worden door klanken uitgedrukt. Er is de reeks begrippen met de a van de onbeheerste natuur, die de mens moet leren overheersen. Het andere is het ô van het onbegrepen raadsel, waar de mens zelfs in de natuur geen uitleg voor kan vinden. Beiden samen vormen het woord van macht: "aum". Het woord van macht is de erkenning van de natuurlijke en schijnbaar chaotische waarden van het bestaan, maar ook van de innerlijke niet wetgevende, - maar wezen en besef gevende - waarden Gods. Voegt men deze in zichzelf samen tot een godsbegrip en men verkrijgt daaruit inderdaad het woord van macht. Deze bewuste en daadwerkelijke samenvoeging van het voor velen onkenbare en onaantastbare maakt het u dan mogelijk, meester te worden van uzelf, uw wereld, van vele door de gewone mens nog niet vermoede krachten van die wereld en gelijktijdig te erkennen, wat achter het begrip God voor u, juist voor u, aan oneindige waarden verborgen ligt.

Dit is mijn onderwerp. Indien u opmerkingen wilt maken, of commentaar wilt geven, staat u dat vrij, zolang het niet ontaardt in een debat, dat geloofstellingen als concrete waarden hanteert.

Vraag: Heeft in het woord aum ook de 'm' nog een gepaalde betekenis?

Antwoord: Haar betekenis is een als het ware afsluitende. Zo vormt zij als het ware de draaggolf van de verenigde klanken van het aou. Spreek deze klank eens uit zonder m. Zij klinkt niet. Laat nu dezelfde klank uitklinken in de m. Het is, of de klank veel langer blijft hangen. De m draagt dus met haar menselijke waarde de erkende goddelijke waarden en schept juist daardoor voor de mens de macht en mogelijkheden, die de klanken a en o - of a o u, indien u dit liever wilt - afzonderlijk niet kunnen geven.

Vraag: Is dit ook bij Tao het geval?

Antwoord: Bij Tao hebben wij te maken met een Chinees woord, waarin beide hoofdklanken eveneens tot uiting komen. Hier gaat het echter om de wet, de organisatie, de gerangschikte krachten. Deze wordt niet gezien als iets, wat in de mens werkt, maar als iets, wat de mens beheerst. Vandaar het kort en haast sissend aankondigen van de goddelijke begrippen met de T in tao. U ziet, dat men met klankontleding gebaseerd op de eerste klankenscala van de mensen, men tot een begripsdefinitie kan komen, die vaak betrekkelijk ver gaat.

Vraag: Met het woord Athathon geeft men iets weer, wat de mens feitelijk niet beseffen kan. Hoe kunnen wij dit duiden?

Antwoord: Wanneer u het woord ontleedt, valt op, dat wij hier herhaald de 'th' tegenkomen. "Th" is een bepalende uitdrukking die mede verwondering en erkenning van bijvoorbeeld een wet in kan houden. Vandaar, dat men dit woord kan ontleden als: erkende en verbazingwekkende levenswaarde in 'a', in de natuur, die openbaart, maar daarna herhaalt men

dit 'th','o', dit is verwonderde erkenning van de levenswetten, het omvatbare. Dit is een ontleding van de klankwaarden. Maar wanneer u nu overweegt, hoe men dit woord pleegt te hanteren, zo zult u toe moeten geven, dat de daarin gelegen betekenis in wezen dezelfde is, als die wij uit de klankontleding vonden. Over de 'th' en haar duiding in dit verband hoeft u zich overigens niet te verbazen. Vinden wij niet ook elders en in andere klankverhoudingen de 'th' terug als verwonderde erkenning, als bijvoorbeeld in het woord theios? Ook hier weer een verwonderde erkenning van de onbegrepen wet, waarbij de 's' als scherpe klank het wetgevende en beheersende karakter van het erkende bovendien onderstreept. Hierbij begrenst de scherpe s-klank en beneemt zo de mens mogelijkheden tot zelf met de klanken te werken, dit in tegenstelling met de 'm' klank in 'aum', die juist de eigen werkzaamheid mogelijk maakt door de wijze, waarop zij de erkende klankwaarden verder draagt.

Vraag: De vereenzelviging als methode bestaat toch ook nog in bepaalde scholen in deze dagen?

Antwoord: Dat zal ik niet ontkennen. Maar helaas niet meer met de zekerheid van werking en de intensiteit van éénwording, die in de oude dagen de norm was. Te dien aanzien zouden wij dus kunnen opmerken, dat de kennis nog wel aanwezig is, maar dat het besef aanmerkelijk is verminderd.

Vraag: Heeft de oe-klank nog enige betekenis in het godsbegrip?

Antwoord: De oe-klank is een variant van de o-klank. Wij schrijven overigens deze klank ook wel met de letter u. Het eigenaardige bij deze klank is, dat wij door haar te gebruikēn, niet alleen een wet, een regel, maar ook een menselijk hanteerbaar zijn, een menselijke mogelijkheid tot uitdrukking van macht weergeven. Dit komt voor in schijnbaar normale woorden als "doen", maar ook in de christelijke termen komen - onbewust naar ik aanneem - dergelijke klanken naar voren. Wanneer u hoort : "Te deum laudamus", dan is hierbij volgens de klankwaarde in feite allereerst sprake van een overwinning van de mens op de natuurlijke orde, veel meer dan van een zonder meer loven van een albeheersende godheid.

Vraag: Komt het woord "amen" van "aum"?

Antwoord: Ik vermoed, dat dit niet het geval is. Wanneer wij "amen" zeggen, kunnen wij de betekenis van het woord aan de hand van de primitieve klanken ontleden. Ik geef toe, dat dit niet een constateren der woordafkomst zonder meer is. Maar het geeft wel de verschillen tussen de door u genoemde woorden, waarvan ik het tweede reeds op dergelijke wijze ontleedde, duidelijk naar voren: a=natuur, m=dragende actie, n of en = einde. Dus de beheersing van de natuur door de menselijke werking is ten einde. Wat overeenkomt met de gegeven woordbetekenis: "het zij zo". Dus, het is afgelopen, niet meer te veranderen, of: ik wil hieraan niets meer veranderen. Verander nu echter iets aan e-klank, bijvoorbeeld tot Ammon. Lees nu weer op grond, van de oerklanken en de betekenis wordt een geheel andere: de kracht van de natuur wordt gesteld in de dragende werking van de o, de wet of wetgevende godheid, en deze beëindigt - n - ons streven.

Wanneer wij op het oeralfabet terugvallen, kan dus een verandering van één enkele klank de totale betekenis veranderen, zelfs tot het tegengestelde. Typerend is overigens, dat in een systeem, waarin de waarheid gevonden kan worden - ofschoon het vaak in formalisme doodloopt -, de kabbala, deze zelfde oerklankwaarden sterk aanwezig zijn in het gehanteerde alfabet, maar van de gekende letters worden afgeleid. Hierdoor vindt men de mogelijkheid tot vergelijken, samenvoegen en zelfs tot het bepalen van verborgen waarden op grond van een onderlinge verwisselbaarheid. Dit is echter in de kabbala alleen mogelijk, indien men uitgaat van het Hebreeuwse alfabet.

Vraag: En Shiwa: de a en de s en de w dus?

Antwoord: 'A' is weer de natuur, 'sh' is een gedempte, maar scherpe sis-klank, die eindiger en scherper is dan de 'th' klank. Zij geeft een albeheersende eindigende macht aan. 'I' vinden wij vaak bij daadaanduidingen, vooral wanneer dezen verleden zijn geworden.

In primitieve talen en alfabetten vinden wij de 'i' vaak als een uiting of bepaling ten aanzien van actie. Wij kunnen dus zeggen: scherp beëindigende uiting ten aanzien van actie wordt de kracht der natuur óf draagt de kracht der natuur. Daarmee is volgens de oude klankwaarde de klank

'shiva' inderdaad de weergave van een doodsgod, daar de klank voleinder of beëindigen betekent binnen het kader van de natuurlijke werkingen.

Vraag: Adonai eindigt toch ook op 'i'?

Antwoord: Ja. Waardoor het wezen weer kenbaar wordt gemaakt: a=natuur, d=uitdrukking, o=wet. 'Ado': de wet in de natuur uitgedrukt; 'n' eindigt, 'a' natuur, 'i' uiting of daar, dus 'Nai': eindigt de natuur in de uiting of erkenning. Vandaar dat Adonai betekent: door de natuur beëindigend uit de wet der werkingen van de natuur. Vandaar, dat Adonai dus een typische uitstortingsklank wordt en zo een uitwisselingsnaam is voor de vloed van krachten tussen god en mens.

Vraag: Is er nog verschil tussen 'aum' en 'om'?

Antwoord: De schrijfwijzen maken geen verschil, mits de uitspraak goed is. Want u moet niet vergeten, dat vele letters, bij verschillende volkeren en in verschillende talen worden gebruikt, om een andere klank weer te geven, al dan niet in verband met medeklinkers. In het Engels schrijft men: "that cat", maar zegt men "thet cet". Waarbij de 'a' een werkwaarde verandering heeft ondergaan en in deze samenstellingen dus niet meer kan gelden als een aanduiding van de krachten in de natuur. Wij moeten dus niet naar de letters kijken, wanneer wij werken met deze oerwaarde, maar letten op de klank. Want nogmaals, het eerste betekenisvolle alfabet - als je het zo mag noemen - van de mens was geen letter alfabet, maar een klankalfabet, bestaande uit klanken, die geen afzonderlijke letterwaarde hadden, maar een emotiewaarde hadden, en in een samenvoeging van meerdere emoties, de mogelijkheid gaven, meer gecompliceerde begrippen mede te delen, en zo tot de eerste woorden wordende.

Vraag: Als die klanken dan zoveel waarde hebben, heeft dit dan geen invloed op onze eigennamen?

Antwoord: De eigen roepnaam kan een weergave zijn van het eigen karakter. Wij spreken hier, laat ons dit vooraf stellen, alleen over de roepnaam en dus niet de namen van de burgerlijke stand. Wanneer wij nu de naam veranderen, waarmee wij regelmatig worden aangesproken en onszelf met deze nieuwe naam associëren, zullen wij daardoor vaak ook de eigen houding tegenover het leven veranderen.

Vraag: Hoe weten wij dan, welke naam voor ons het beste is?

Antwoord: Altijd de naam, waarmee u uzelf associeert, dus uw eigen naam. Vaak komt er in uw leven echter een ogenblik, dat u met uw naam geen vrede meer hebt, omdat u met uzelf, zoals u bent, geen vrede meer hebt. Het typerende is dan, dat u zelf uw naam tracht te veranderen en uw houdingsverandering tegenover de wereld tot uitdrukking brengt, door een andere roepnaam te kiezen, een andere afleiding van eigen naam te gaan gebruiken, of zelfs een pseudoniem te kiezen, waarbij deze altijd een andere klankwaarde hebben dan de oorspronkelijke roepnaam.

Vraag: Zijn amein, amén en amen hetzelfde?

Antwoord: Amein wijst op een actiever en meer zelf beëindigen van actie. Amén is het beëindigen door een natuurkracht, of dank zij de dragende actie daarvan. Amen is een door de wet of goddelijke wet bepaalde beëindiging van een actie. Er is tussen dergelijke woorden dus inderdaad een verschil. Nog anders is "omein". De 'o' wordt hier gevolgd door een ei-klank, die veelal een opgelegde actie, daad of beleving aanduidt, een daad dus, die wel door of vanuit het Ik plaats kan vinden, maar niet zonder meer vanuit dit Ik voorspruit. 'N' geeft beëindiging, 'm' is wederom een dragende kracht. "Omein" zou dus volgens het primitieve geluidsalfabet, waarmee wij hier werken, beduiden: een mij beheersende wet dwingt mij door een dragende werking van die wet tot een daad, welke echter beëindigd is of wordt.

Ik hoop echter, dat u mij nu toe zult staan deze interpretaties van woorden en begrippen te beëindigen. Gezien uw bijzondere belangstelling voor deze oerklanken en de daaruit mogelijke afleidingen wil ik echter nog kort enkele opmerkingen maken, voor wij dit deel van de bijeenkomst gaan besluiten.

Allereerst wil ik u er op wijzen, dat alle klanken die er op aarde zijn, voortkomen uit oerklanken. De oerklank is, zodra het gaat om een levend wezen, een emotieuitdrukking. De emoties nu zijn

hereditair en over zeer vele geslachten ingelegd in het stoffelijk wezen van de mens. Het zal u duidelijk zijn, dat, ook wanneer de emotionele waarde van de klank voor het bewustzijn - ook bij het gebruik daarvan - teloor is gegaan, toch in elke vorm van taal, klankvorming, muziek, deze oerwaarden weer tot uiting worden gebracht. Uw taal, uw spreken, omvat dan ook niet slechts de redelijke mededeling, maar is daarenboven emotioneel geladen. Wanneer u iets leest, is het alleen een mededeling. Zodra u het gelezene vocaliseert - verklankt - krijgt het echter een emotionele inhoud. Dit is het grote geheim, niet alleen van woord, muziek en veel in het occultisme en de godsdiensten, maar eigenlijk het geheim van uw eigen reacties. U kunt daaraan niet ontkomen: klanken domineren, door de in uw erfelijk vastgelegde associaties, een groot deel van uw gevoelens en zullen vaak mede bepalend zijn voor uw aanvaarden of verwerpen van de inhoud van de woorden.

Hierdoor is het verklaarbaar, dat mensen die vriendelijk staan tegenover Israël en de Israëli - daadoverwicht in de woorden - toch wat verachtelijk staan tegenover de jood - wet -. Uitgelegd volgens de oerwaarden van klanken zou het woord jood immers in feite betekenen: hij, die de hogere wet aan ons volbrengt. De 'd' maakt immers de 'o' tot uitvoering, terwijl de 'j' een bijzondere gezagswaarde toevoegt aan de "regel of wet" van de o-klank. En zoals u weet, hebben de meeste mensen geen bijzondere voorliefde voor het gezag, of het nu gaat om politiemannen in het verkeer, arbiters voor de zeden, of zelfs een gezag door de geest.

Klanken bepalen dus mede uw aanvaarding of verwerping. Misschien kunt u hierdoor uw eigen reacties beter begrijpen. Zo zal voor de meeste mensen het niet in feite - emotioneel dan - denkbaar zijn, dat Zuid-Vietnam van Noord-Vietnam zal winnen, zolang men deze namen gebruikt. Want 'noord' geeft een associatie met strengheid, een dubbele wetsuitdrukking, terwijl 'zuid' door zijn ui-werking eerder een door verdeeldheid en individueel streven niet meer geheel beheersbare actie weergeeft, Viet-cong geeft als associatie: snelle en persoonlijke actie - 'viet', met als achtergrond een wet, die dragend werkt. Ongeveer op dezelfde wijze zal een Arabisch leger het moeilijk hebben, wanneer het staat tegenover een joods leger. 'Arab' geeft wel natuurwaarden van het goddelijke in de a-klanken, maar de enige binding is hier een vrije associatie. De 'b' geeft bovendien de nadruk aan persoonlijke bereiking. Wat doet denken aan een gebrek aan discipline, dat georganiseerd optreden moeilijk blijft maken, al kan de persoonlijke prestatie ook groot zijn.

Dit klinkt onzinnig, wanneer u het logisch nagaat. Maar wanneer u het controleert aan de hand van ontwikkelingen in eigen wereld, blijkt er toch zoveel in te zitten, dat men dit alles niet terzijde kan stellen als 'onzin'. Indien u nu eens tracht op dezelfde wijze de emotionele associaties na te gaan in de door u het meest en liefst gebruikte geloofsformules, daarnaast de waarde nagaande van alles, wat u afkeurt en verwerpt, kunt u, op grond van het zo ontstane beeld, niet alleen beter begrijpen, waarom u op een bepaalde wijze in de wereld reageert, maar zult u bovendien in het Al ook zuiverder eigen begrip van het onbekende kunnen stellen. U komt dan tot het besef van iéts, wat men misschien geen God durft noemen, maar wat toch voor u de bron blijkt te zijn van de oneindige kracht, waaruit u leeft.
Goedenavond.

ESOTERIE

Goedenavond, vrienden.

Het tweede deel van onze bijeenkomst is, zoals gebruikelijk meer gericht op innerlijke waarden, de innerlijke mens. Wanneer je je in het eerste deel bezig houdt met de waarde van klanken en de betekenis van het woord God, zo is het verstandig, in het tweede deel van de bijeenkomst allereerst aandacht te schenken aan de binding, die er bestaat tussen de emotionele beleving en de kracht in de mens. Maar al te vaak meent men, dat esoterie een zaak is, waarbij logica en symboliek de grootste rol spelen. Ik hoop u in een kort betoog duidelijk te maken dat dit zeker niet het geval is.

Indien men een van de mooiste gebeden spreekt, die er op aarde denkbaar zijn en daarbij de betekenis van elk woord overweegt, kan dit inderdaad een verruiming van bewustzijn tot stand

brengen. Wanneer je echter onder omstandigheden, die zelfs geen nadenken toelaten, voor een kort ogenblik voor jezelf een bede stamelt, die je emotioneel beleeft, dan is de betekenis van dit emotionele, niet eens geheel beseft, laat staan geheel begrepen gebed, voor het Ik veel groter dan in het eerste geval. Waarom? De geest is gebonden met het menselijke lichaam via een aantal centra. Een deel daarvan noemt men de chakrums, een ander deel zou men kunnen omschrijven als zenuwknooppunten, waarbij vooral bepaalde verbindingen in de hersenen, die materiële herinnerings- en reactiecentra met elkander verbinden, een grote rol spelen.

Wanneer een emotie ontstaat, wordt het geheel van het materiële deel van het Ik, inclusief de reacties van lichaam en denken dus, samengebracht onder één noemer. Er is geen verdeeldheid meer, het geheel wordt door de emotie tot één reactie, een werking, die voor de geest geheel kenbaar is, door de geest - ook zonder dat er tegenstrijdigheden in voorkomen - geheel beseft kan worden in bron en gevolg. Het is duidelijk, dat een dergelijke emotionele reactie de verbinding tussen materie en geest aanmerkelijk intensifieert en een veel groter mogelijkheid tot overdracht van geestelijke waarden naar de stof en omgekeerd biedt, dan welke redelijke en meer beperkte weg dan ook.

Onze vriend in het eerste deel van deze bijeenkomst heeft verschillende malen teruggegrepen naar de oude magie, de oude denkwijzen en de oermens. Zonder hem op dit pad volledig te volgen wil ik toch wel opmerken, dat een zeer groot aantal van de religieuze belevingen in de oudheid emotioneel was. Wanneer wij denken aan de genezingstempels van Esculapius, waarin de heilige slang rondkroop over de patiënten, zo kunnen wij ons toch wel indenken, dat hier voor de patiënt, en ook voor de priesters, niet in de eerste plaats van een verstandelijke ervaring van een redelijk proces gesproken kan worden. In tegendeel: er is sprake van angsten, verwachtingen. Op het ogenblik, dat de slang de patiënt beroert en de priester daarbij zijn incantaties zingt, ontstaat een zeer sterke emotionele spanning, die culmineert in de verder niet beredeneerde wens, de hoop, dat men zal genezen. Het is geen wonder, dat hierdoor inderdaad ook grote genezende krachten konden worden vrijgemaakt. Ook in andere ritens treffen wij steeds weer in de eerste plaats belevingen aan, die emoties kunnen wekken. Zo wordt een mens, die naar waarheid zoekt, door een labyrint gevoerd, waarin hij hele onverwachte beproevingen moet doorstaan. Ook hier kan men niet de zaak beredeneren. De reacties zijn ook hier allereerst emotioneel. De emoties plus de gerichtheid van eigen streven, de reden dus van de emotie, maken het mogelijk dat een veel groter deel van eigen geestelijk Ik tot uiting komt in het stoffelijk Ik en zich daarin kenbaar uitdrukt.

Wanneer wij de magische ritens van primitieve volkeren nagaan, zo valt op, dat ook hierbij emotionele spanningen wel een zeer grote rol spelen. Stel u bijvoorbeeld een negerdorp voor. De vrouwen zijn reeds lang verdreven, daar zij bij de plechtigheid niet aanwezig mochten zijn. Nu klinkt het zingen van de slingerhouten. Opeens, men weet niet goed vanwaar hij komt, treedt een geheimzinnige gestalte de kring binnen. Natuurlijk, het zijn rieten mantels met daaronder de magiër, en een masker, meer niet. Dat weet een ieder wel. Maar de magiër wordt vergeten onder het onverwachte. De klank van trommen, het laaien van het vuur, de ritmen van andere instrumenten daarbij misschien, hebben alle redelijkheid, alle vermogen tot objectief waarnemen, gedoofd. Voor de mensen, die bij een dergelijke plechtigheid aanwezig zijn, is daar werkelijk hun godheid. Hun doel, waarmee zij de godheid riepen, wordt hierdoor voor hun gevoel voor de godheid opengelegd. Er zijn geen vragen meer, er is alleen de verwachting, de sidderende emotie, en deze maakt een ontlading van krachten op geestelijk niveau of astraal niveau mogelijk.

Wanneer wij esoterisch werken, willen wij vaak heel wat verder doordringen in de ongeziene wereld, dan de werelden van het astrale en de levenskracht, waaruit bij de meeste door mij genoemde gevallen de kenbare manifestaties en bereikingen voort bloeien. Maar de waarderingen blijven toch wel gelijk: zolang wij de beperkingen van de rede blijven gebruiken, zolang wij beredeneerd ondergaan en volbrengen, is er ergens een hiaat tussen verstand en Ik. Dan kan de geest in de stof niet alle in haar levende krachten en waarden uitstorten. Dan kan de associatie van stof en geest niet een zo volledige eenheid bereiken, als voor een grote erkenning wenselijk en zeker ook mogelijk is. Daarom zullen wij ook in de esoterie van het volgende standpunt uit moeten gaan:

Wij moeten namelijk het doel kennen, zonder het kennen van een bepaald doel, het stellen van een bepaalde bestemming, heeft het opwekken en ondergaan van emoties weinig of geen zin. Wanneer wij echter ons eenmaal een doel duidelijk hebben gesteld, of dit nu innerlijke ervaring en erkenning, dan wel een manifestatie van krachten is, komt het ogenblik dat de emotie een rol gaat spelen. Daarbij moet de emotie nooit voortkomen uit iets, wat om zijn eigen wezen reeds als emotioneel aangenaam wordt gewaardeerd, zoals men in de slangentempels Python en de zijnen niet als aangename gezellen of mooie, doch vaak gevaarlijke slangen onderging, maar als brengers der genezing. Zij waren een uitdrukking van de godheid, een bovennatuurlijke waarde in stoffelijke vorm.

Op gelijke wijze zou de esotericus de emotie kunnen gebruiken als representant van andere en hogere waarden, zolang hij aan de emotie zelf een bepaald doel kan verbinden. Ik kan mij op deze wijze voorstellen, dat het aanhoren van een op zich weinig betekenend muziekstuk, dat voor iemand zekere emotionele waarden bezit - mits een erkenning van doel daaraan vooraf ging - voor de bewustwording meer inhoud dan het doorlezen van vele studieboeken. Ik kan mij voorstellen, dat de mens, die komt tot een spontane uitbarsting van alles, wat in hem verborgen is, maar daarbij een vooropgezet doel kent, daarmee veel meer bereikt, dan iemand, die overlegd en lerend tracht, deze dingen redelijk weer te geven.

Want de geest bestaat, gezien vanuit de stof, uit een zeer groot aantal voertuigen, of behoort tot een groot aantal verschillende sferen. Naarmate wij een grotere eenheid bereiken tussen geest en stof, dus in wezen een sterkere emotie met een juistere omschrijving van ons doel, kunnen wij vanuit die geest elke kracht en elk weten, dat daarin berust, zonder meer activeren. Normalerweise is de mens van vele vlakken van zijn geestelijk kunnen en besef afgesneden. Zo zijn er maar weinig mensen, die beseften, dat zij reeds eerder op aarde geleefd hebben en, zo zij zich dit al realiseren, blijft het toch veelal bij een zeer onvolledige erkenning van eigen incarnaties. Maar wanneer het nodig is, kun je alles, wat uit het gehele wordingsproces van het Ik in de geest aan weten is opgeslagen, zowel als alles, wat daarin aan ervaren en kracht aanwezig is, wekken in de geest, en, zij het tijdelijk of misschien zelfs meer blijvend, overbrengen naar de materie. Maar let wel, dan is er geen sprake van een herinnering aan bijvoorbeeld een vroegere incarnatie, maar van een herontstaan van een vaardigheid, die men eens, in een ander leven, reeds bezat. Zo zal men zich zekerlijk niet redelijk te binnen kunnen brengen, hoe men vroeger misschien bepaalde krachten heeft gebruikt en opgeroepen. Maar wel zal men beseffen, hoe men deze krachten nu kan aantrekken, zover dit voor het gestelde doel noodzakelijk is. Het Ik kan dus zichzelf aanvullen met de waarden, die in de geest besloten zijn. Het is juist deze aanvulling van de materiële mogelijkheden met de vele in de geest verborgen reserves, die in de esoterie een snelle bewustwording zal kunnen bevorderen.

Esoterie is een vorm van zelferkenning en Godserkenning in het Ik. Maar een mens, die zichzelf waarlijk wil erkennen, zal hiertoe alleen in staat zijn, wanneer hij het geheel der factoren, die in het huidige stoffelijke Ik tot uiting komen, kan beseffen. Verstandelijk is dit niet mogelijk, maar emotioneel liggen de zaken anders. Want het geheel van het Ik kan wel niet verstandelijk beseft worden, maar het is zeker emotioneel beleefbaar. Wat betekent, dat wij als het ware de smaak van het gerecht der rede dan kunnen bepalen in overeenstemming met de aangevoelde noodzaak, die in het geheel van het Ik aanwezig is. Kennen wij eenmaal deze geur, deze smaak van eigen zijn, dan kennen wij ook deels de geestelijke gerichtheid daarvan. Door het besef van het gericht zijn, is het ons mogelijk ook de stoffelijke voorstellingen en erkenningen na te streven, die noodzakelijk zijn om in de stof tot een meer reëel Godserkennen te komen.

Het is natuurlijk ook hier vaak aardig en zelfs raadzaam met symbolen te werken. De een zal daarvoor grijpen naar het verhaal van Tubal-Kaïn, de smid; een ander zal zoeken naar de beelden van de bouwmeester van de tempel, weer een ander zoekt zijn beeld in een Rozenkruis of oude Meesters uit de Himalaya's. Maar deze symbolen, zelfs indien zij staan voor werkelijke krachten en wezens, kunnen u niets zeggen, tenzij u ze ook kunt ervaren. En ervaren kunt u alleen door de emotie, die de symboolvoorstellingen voor u versmelt met uw eigen werkelijkheid. Dan eerst komt men tot erkenningen en belevingen, die echter niet meer met woorden uitdrukbaar zijn. Want de erkenning is geen redelijke erkenning, maar een innerlijk beseffen van waarden en eigen persoonlijkheid. Zo beseffen betekent nog niet, dat je voor anderen begrijpelijk de dingen nu kunt verklaren en ontleden. Zoals een beseffen van God nog niet

inhoudt, dat je een ander nu ook duidelijk kunt maken, wat die God voor je is. Innerlijk bouw je dan symbolen op, die uit de aard der zaak sterk persoonlijk zijn en kan zeggen: in de mens groeit een machtwoord, dat voor hem de God, die hij ervaren heeft, representeert. Door dit woord voor zich te gebruiken, herleeft hij de zelfde emotie en ontstaat in hem de zelfde mogelijkheid om besef en kracht te ontvangen. Voor een ander is het woord echter zinloos, ja, zodra het naar buiten wordt gebracht, is het zinloos, want als een ander het niet kan ervaren en begrijpen, verliest het voor degenen, die het vond, eveneens aan betekenis.

De esoterie omvat zeer veel van de werkelijke waarden, maar steeds weer verborgen achter associaties, schuilgaande in zuiver persoonlijke dingen, die je niet kunt uitdrukken. Indien u van dit alles uit wilt gaan, zult u esoterisch veel kunnen bereiken. Want zo de eerste mensen de klanken, die de weergave waren van hun gevoelens, wisten samen te voegen tot een voor anderen verstaanbare reeks van mededelingen, zo hebben ook de eerste wezens, die op aarde leefden in een contact met hogere krachten en geesten, iets wat toen nog bewust ervaren werd - een grote reeks van bij geestelijke vlakken passende associaties opgedaan. En ook dezen in het stoffelijk voertuig mede verankerd.

In ongetelde generaties is het stoffelijk voertuig dan ook geconditioneerd om bepaalde geestelijke mogelijkheden te bieden. De stoffelijke ontwikkeling speelt hierbij een rol, zodat elk volk, elk land, kleine verschillen zal tonen in symbolen en wijzen waarop ervaring wordt gezocht, maar de basis van alles blijft gelijk: de emotie, gericht op het hoogste, is voor de mens de weg om zich de godheid te realiseren. De realisatie van de godheid in het Ik, onuitspreekbaar en onuitdrukbaar, als zij blijft, wordt de kracht, waaruit het ik zich zelf ziet en beseft, de kracht, waaruit het ik leert werken ver boven eigen veronderstelde krachten en vermogens. De emotie is in wezen vaak de inwijding, die het Ik ondergaat, zonder ooit de waarde en betekenis daarvan aan anderen mede te kunnen delen.

Ik hoop in deze korte beschouwing duidelijk te hebben gemaakt, dat juist ook de esoterie met haar innerlijke waarden en betekenis, haar grote gebondenheid ook met de emotionele inhoud van de mens, nimmer zonder meer redelijk beschouwd kan worden. De esotericus zal er goed aan doen, dit te beseffen en niet slechts te bouwen op hetgeen men hem - van buiten het Ik - predikt, maar allereerst ook af te gaan op alles, wat in het Ik erkenbaar en beleefbaar is. Want dit is het, wat voor alles, zowel het begrip voor de wereld buiten het Ik, als het besef van eigen wezen vergroot.

Goedenavond, vrienden.

d.d. 30 juni 1967